

PISMO OZ NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” W POLITECHNICE WARSZAWSKIEJ

Nr 13/2013/40-e

Wydanie specjalne

HISTORIA: LETNIE PODARUNKI

„PODARUNEK” I KŁAMSTWA ZAŁOŻYCIELSKIE

Przez prawie całą drugą połowę ubiegłego wieku (do 1990 roku) cezurę naszej państwowości stanowiła data 22. lipca – Narodowe Święto Odrodzenia Polski – najważniejsze polskie święto państwowe w czasie Polski Ludowej, obchodzone co roku tego dnia, na pamiątkę podpisania Manifestu PKWN w 1944 roku i odrodzenia Polski po II Wojnie Światowej.

Dnia 22. lipca 1944 roku, po prawie 5. latach II Wojny Światowej ogłoszony został Manifest PKWN. W rzeczywistości dokument ten został podpisany nie w Chełmie, ale dwa dni wcześniej w Moskwie. Nie miał też realnego znaczenia dla rekonstrukcji państwa polskiego – wiążące decyzje podejmowała Wielka Trójka, a przede wszystkim Józef Stalin.

Dziś stalinizm jest już historią. Jesteśmy coraz dalej od tej niewiarygodnej, ciemnej epoki coraz trudniej uwierzyć, że naprawdę się nam zdarzyła, przynosząc degradację życia w każdej dziedzinie. Dziesiątki badaczy-historyków zadaje sobie pytanie: czym był polski stalinizm? Jak możliwe było zniewolenie indywidualnego człowieka i całego narodu, jak było możliwe spętanie milionów wolnych i niezależnych ludzi przeciw nim samym, jak była możliwa konstrukcja samoniszcących się mechanizmów społecznych i psychologicznych, składających miliony rąk do niechcianych oklasków.

Czy winien był człowiek, czy byli winni ludzie?

Pamiętamy, co stało się 17. września 1939 roku. A już 21. czerwca 1941 roku powstało pismo grupy oficerów „byłej armii polskiej” wysłane do ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRR o treści: *„Jedyną drogę do wyzwolenia narodu polskiego widzimy we współpracy ze Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich, w ramach którego ojczyzna nasza będzie się mogła w sposób pełnowartościowy rozwijać.”* Tak napisała garstka „byłej armii” z ppłk. Zygmuntem na czele. Pozostała część armii polskiej została zamordowana w Katyniu.

W Kraju powstała? konspiracyjna PPR, która depeszowała 1. lipca 1942 roku do Moskwy: *„Wszystkie wysiłki partii burżuazyjnych, zmierzające do przedstawienia nas jako agentów ZSRR nie są dla nas niebezpieczne, a wręcz odwrotnie, pomagają nam zdobyć ogromną sympatię mas dla ZSRR”.*

Z wytycznych dowódcy I Korpusu LWP gen. bryg. Zygmunta Berlinga z 29. I 1944 r.: *„Natężona kampania propagandowa winna dać w rezultacie - wyjaśnienie oficerom i żołnierzom do końca prawdy o lesie katyńskim, rozniecenie w nich palącej nienawiści do Niemców hitlerowskich, zapal do zbrojnej waliki z nimi i chęć pomszczenia krzywd narodu polskiego – wytworzenie w masach żołnierskich uczuć wdzięczności do Rządu Radzieckiego za ujawnienie prawdy o mordach w lesie katyńskim”.*

„Sowiety są w wojnie z Niemcami, są więc faktycznie naszym kombatantem przeciwko Niemcom Sowiety kwestionują nasze granice wschodnie i integralność terytorium RP. Ziemię leżącą na wschód od linii Curzona uważają za swoje... Sowiety dążą do rozwiązania zagadnienia polskiego wyłącznie przez siebie w myśl interesów i celów politycznych ZSRR. Rozwiązania takie starają się ubrać w pozory współdziałania z nimi Polaków”. – z rozkazu Dowódcy AK gen. dyw. T. Komorowskiego 12. VII 1944 r.

17. lipca władze sowieckie aresztowały sztab AK Okręgu Wilna i Nowogródka.

21. lipca oficjalnie w Warszawie, a faktycznie w Moskwie, dochodzi do podpisania dekretu Krajowej Rady Narodowej o utworzeniu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego. W nocy z 25. lipca zawiadamiającej Ludowy Komisariat Spraw Zagranicznych ZSRR o ukonstytuowaniu się PKWN, jego przewodniczący stwierdził, iż PKWN został powołany przez KRN „na jego plenarnym posiedzeniu w Warszawie 21 czerwca 1944 roku”. W rzeczywistości i dekret o utworzeniu PKWN i notę jego przewodniczącego (datowaną Chełm, 25 VII 1944) podpisano w Moskwie. Na 15. członków PKWN tylko 3. reprezentowało konspirację prosowiecką w kraju. Również 21.VII 1944 r. został podpisany dekret o przejściu zwierzchnictwa nad Armią Polską w ZSRR i o scaleniu Armii Ludowej w kraju i Armii Polskiej w ZSRR w jednolite Wojsko Polskie, nazywane później Ludowym Wojskiem Polskim.

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Lublin, dnia 15 sierpnia 1944 r.

Nr 1

U S T A W Y

Poz.:	1—z dnia 21 lipca 1944 r. o utworzeniu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego . . .	1
	2—z dnia 21 lipca 1944 r. o przejściu zwierzchnictwa nad Armią Polską w ZSRR i o scaleniu Armii Ludowej i Armii Polskiej w ZSRR, w jednolite Wojsko Polskie . . .	2
	3—z dnia 15 sierpnia 1944 r. o tymczasowym trybie wydawania dekretów z mocą ustawy . . .	2

1

U S T A W A

z dnia 21 lipca 1944 r.

o utworzeniu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego.

Rozpoczęły się decydujące walki o wypędzenie z Polski niemieckich najeźdźców. W obliczu tych historycznych wydarzeń KRAJOWA RADA NARODOWA powołuje

POLSKI KOMITET WYZWOLENIA NARODOWEGO

jako tymczasową władzę wykonawczą dla kierowania walką wyzwolenczą narodu, zdobycia niepodległości i odbudowy państwowości polskiej.

Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego powołany zostaje w składzie następującym:

Przewodniczący i Kierownik Resortu Spraw Zagranicznych — Edward Bolesław Osóbka-Morawski

Wiceprzewodniczący i Kierownik Resortu Rolnictwa i Reform Rolnych — Andrzej Witos

Wiceprzewodnicząca — Wanda Wasilewska

Kierownik Resortu Obrony Narodowej — Michał Rola-Żymierski generał broni

Zastępca Kierownika Resortu Obrony Narodowej — Zygmunt Berling generał dywizji

Kierownik Resortu Administracji Publicznej — Stanisław Kotek-Agroszewski

Kierownik Resortu Gospodarki Narodowej i Finansów — Jan Stefan Haneman

Kierownik Resortu Sprawiedliwości — Jan Czechowski

Kierownik Resortu Bezpieczeństwa Publicznego — Stanisław Radkiewicz

Kierownik Resortu Pracy, Opieki Społecznej i Zdrowia — dr Bolesław Drobner

Kierownik Resortu Komunikacji, Poczty i Telegrafu — inż. Jan Michał Grubecki

Kierownik Resortu Odszkodowań Wojennych — dr Emil Sommerstein

Kierownik Resortu Oświaty — dr Stanisław Skrzyszewski

Kierownik Resortu Kultury i Sztuki — Wincenty Rzymowski

Kierownik Resortu Informacji i Propagandy — dr Stefan Jędrychowski

Krajowa Rada Narodowa poleciła Polskiemu Komitetowi Wyzwolenia Narodowego ustalić swą tymczasową siedzibę na terenach wyzwolonych.

Do Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego Krajowa Rada Narodowa delegowała działaczy ruchu podziemnego, którzy przedarli się przez linię frontu, oraz działaczy Polonii Radzieckiej.

5-ciu członków Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego pozostaje pod okupacją niemiecką, gdzie kieruje walką wyzwolenczą i zapewnia łączność z Krajową Radą Narodową.

Nazwiska tych 5-ciu członków Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, ze względów zrozumiałych, nie mogą być ujawnione.

Przewodniczący Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Przewodniczący Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego:

Edward Bolesław Osóbka-Morawski

DEKRET

[illegible]

BY NATION POLICE
POLICE OF ST. LOUIS 1 N. CHICAGO
POLICE OF METROPOLITAN NEW YORK

1997, Wiley, New York, 199 pp. *Reviewed by* J. A. B. Brown, Department of Biology, University of York, Heslington, York YO1 5DD, UK. *Summary:* This book is a comprehensive review of the current state of knowledge of the biology of the honey bee, *Apis mellifera*, and is a valuable resource for researchers and students alike. The book is divided into 10 chapters, covering the following topics: (1) Introduction, (2) The honey bee, (3) The honey bee colony, (4) The honey bee hive, (5) The honey bee nest, (6) The honey bee queen, (7) The honey bee worker, (8) The honey bee drone, (9) The honey bee larva, and (10) The honey bee pupa. The book is written in a clear and concise style, and is easy to read. It is a valuable resource for researchers and students alike.

also has a significant effect on the probability of a firm's adoption of the technology. Firms with a higher degree of financial leverage are more likely to adopt the technology. This is consistent with the hypothesis that firms with higher financial leverage are more likely to adopt the technology because they have more resources available to invest in the technology.

[illegible]

Foto: Massimo Sestini - Contrasto / Agf

[illegible]

For more information, contact: **Robert J. Koppelman**, Director, Regulatory Policy, American Petroleum Institute, 11 Dupont Circle, N.W., Washington, D.C. 20036, (202) 391-8300.

...*... ..*

[illegible]

From *Journal of Neurology, Neurosurgery, and Psychiatry*, 1999; 68: 1039-1041

Storia
L'ultimo romanzo di Sciascia della sua serie di saggi politici, dedicati alla storia della Sicilia, è un'opera di grande valore letterario e di grande interesse storico. Sciascia, che ha sempre avuto una grande simpatia per la cultura e la storia della Sicilia, si è dedicato in questo libro a una rilettura critica della storia della Sicilia, dalla preistoria all'epoca moderna. Il libro è diviso in tre parti: la prima tratta della preistoria e della storia antica della Sicilia, la seconda della storia medievale e moderna, la terza della storia contemporanea. Sciascia, che ha sempre avuto una grande simpatia per la cultura e la storia della Sicilia, si è dedicato in questo libro a una rilettura critica della storia della Sicilia, dalla preistoria all'epoca moderna. Il libro è diviso in tre parti: la prima tratta della preistoria e della storia antica della Sicilia, la seconda della storia medievale e moderna, la terza della storia contemporanea.

[illegible]

Fishery: Eastern Wisconsin's commercial whitefish fishery has been declining steadily since 1970. The fishery was once one of the most important in the Great Lakes, but it has now become a minor industry. The decline has been attributed to overfishing, habitat degradation, and changes in water temperature.

[illegible]

1. *Prilozhenie 1*
 2. *Prilozhenie 2*
 3. *Prilozhenie 3*
 4. *Prilozhenie 4*
 5. *Prilozhenie 5*
 6. *Prilozhenie 6*
 7. *Prilozhenie 7*
 8. *Prilozhenie 8*
 9. *Prilozhenie 9*
 10. *Prilozhenie 10*
 11. *Prilozhenie 11*
 12. *Prilozhenie 12*
 13. *Prilozhenie 13*
 14. *Prilozhenie 14*
 15. *Prilozhenie 15*
 16. *Prilozhenie 16*
 17. *Prilozhenie 17*
 18. *Prilozhenie 18*
 19. *Prilozhenie 19*
 20. *Prilozhenie 20*
 21. *Prilozhenie 21*
 22. *Prilozhenie 22*
 23. *Prilozhenie 23*
 24. *Prilozhenie 24*
 25. *Prilozhenie 25*
 26. *Prilozhenie 26*
 27. *Prilozhenie 27*
 28. *Prilozhenie 28*
 29. *Prilozhenie 29*
 30. *Prilozhenie 30*
 31. *Prilozhenie 31*
 32. *Prilozhenie 32*
 33. *Prilozhenie 33*
 34. *Prilozhenie 34*
 35. *Prilozhenie 35*
 36. *Prilozhenie 36*
 37. *Prilozhenie 37*
 38. *Prilozhenie 38*
 39. *Prilozhenie 39*
 40. *Prilozhenie 40*
 41. *Prilozhenie 41*
 42. *Prilozhenie 42*
 43. *Prilozhenie 43*
 44. *Prilozhenie 44*
 45. *Prilozhenie 45*
 46. *Prilozhenie 46*
 47. *Prilozhenie 47*
 48. *Prilozhenie 48*
 49. *Prilozhenie 49*
 50. *Prilozhenie 50*
 51. *Prilozhenie 51*
 52. *Prilozhenie 52*
 53. *Prilozhenie 53*
 54. *Prilozhenie 54*
 55. *Prilozhenie 55*
 56. *Prilozhenie 56*
 57. *Prilozhenie 57*
 58. *Prilozhenie 58*
 59. *Prilozhenie 59*
 60. *Prilozhenie 60*
 61. *Prilozhenie 61*
 62. *Prilozhenie 62*
 63. *Prilozhenie 63*
 64. *Prilozhenie 64*
 65. *Prilozhenie 65*
 66. *Prilozhenie 66*
 67. *Prilozhenie 67*
 68. *Prilozhenie 68*
 69. *Prilozhenie 69*
 70. *Prilozhenie 70*
 71. *Prilozhenie 71*
 72. *Prilozhenie 72*
 73. *Prilozhenie 73*
 74. *Prilozhenie 74*
 75. *Prilozhenie 75*
 76. *Prilozhenie 76*
 77. *Prilozhenie 77*
 78. *Prilozhenie 78*
 79. *Prilozhenie 79*
 80. *Prilozhenie 80*
 81. *Prilozhenie 81*
 82. *Prilozhenie 82*
 83. *Prilozhenie 83*
 84. *Prilozhenie 84*
 85. *Prilozhenie 85*
 86. *Prilozhenie 86*
 87. *Prilozhenie 87*
 88. *Prilozhenie 88*
 89. *Prilozhenie 89*
 90. *Prilozhenie 90*
 91. *Prilozhenie 91*
 92. *Prilozhenie 92*
 93. *Prilozhenie 93*
 94. *Prilozhenie 94*
 95. *Prilozhenie 95*
 96. *Prilozhenie 96*
 97. *Prilozhenie 97*
 98. *Prilozhenie 98*
 99. *Prilozhenie 99*
 100. *Prilozhenie 100*

These small-scale experiments indicate that the following factors are important in determining the success of a small-scale experiment:

1. *What is the main purpose of the book?*
 2. *What are the main findings of the book?*
 3. *What are the main conclusions of the book?*
 4. *What are the main recommendations of the book?*
 5. *What are the main limitations of the book?*
 6. *What are the main strengths of the book?*
 7. *What are the main weaknesses of the book?*
 8. *What are the main contributions of the book?*
 9. *What are the main implications of the book?*
 10. *What are the main future research directions of the book?*

Colonywide Market Programs
 Teach the whole system!
 Teach the Science-Fair System, *your own* system, *your* school!
 Teach the Public-School *and* *your* *own* *school*!

DEX 250

POSTANOWIENIE
KLASYCZNY EGZAMIN NAUCZYCIELI
O POWOŁANIU NAUCZELNIA (S) SZKOŁY
WOLNE POLSKIE

[illegible]

JOHN W. WARD, JR., SHERIFF

LEADERS, 1974 PERSONNEL, RECOMMENDATIONS:

- 1. Sheriff's Association (1974-1975) - 1975 - 1976
- 2. Sheriff's Association (1976-1977) - 1977 - 1978
- 3. Sheriff's Association (1978-1979) - 1979 - 1980
- 4. Sheriff's Association (1980-1981) - 1981 - 1982
- 5. Sheriff's Association (1982-1983) - 1983 - 1984
- 6. Sheriff's Association (1984-1985) - 1985 - 1986
- 7. Sheriff's Association (1986-1987) - 1987 - 1988
- 8. Sheriff's Association (1988-1989) - 1989 - 1990
- 9. Sheriff's Association (1990-1991) - 1991 - 1992
- 10. Sheriff's Association (1992-1993) - 1993 - 1994
- 11. Sheriff's Association (1994-1995) - 1995 - 1996
- 12. Sheriff's Association (1996-1997) - 1997 - 1998
- 13. Sheriff's Association (1998-1999) - 1999 - 2000
- 14. Sheriff's Association (2000-2001) - 2001 - 2002
- 15. Sheriff's Association (2002-2003) - 2003 - 2004
- 16. Sheriff's Association (2004-2005) - 2005 - 2006
- 17. Sheriff's Association (2006-2007) - 2007 - 2008
- 18. Sheriff's Association (2008-2009) - 2009 - 2010
- 19. Sheriff's Association (2010-2011) - 2011 - 2012
- 20. Sheriff's Association (2012-2013) - 2013 - 2014
- 21. Sheriff's Association (2014-2015) - 2015 - 2016
- 22. Sheriff's Association (2016-2017) - 2017 - 2018
- 23. Sheriff's Association (2018-2019) - 2019 - 2020
- 24. Sheriff's Association (2020-2021) - 2021 - 2022
- 25. Sheriff's Association (2022-2023) - 2023 - 2024
- 26. Sheriff's Association (2024-2025) - 2025 - 2026
- 27. Sheriff's Association (2026-2027) - 2027 - 2028
- 28. Sheriff's Association (2028-2029) - 2029 - 2030
- 29. Sheriff's Association (2030-2031) - 2031 - 2032
- 30. Sheriff's Association (2032-2033) - 2033 - 2034
- 31. Sheriff's Association (2034-2035) - 2035 - 2036
- 32. Sheriff's Association (2036-2037) - 2037 - 2038
- 33. Sheriff's Association (2038-2039) - 2039 - 2040
- 34. Sheriff's Association (2040-2041) - 2041 - 2042
- 35. Sheriff's Association (2042-2043) - 2043 - 2044
- 36. Sheriff's Association (2044-2045) - 2045 - 2046
- 37. Sheriff's Association (2046-2047) - 2047 - 2048
- 38. Sheriff's Association (2048-2049) - 2049 - 2050
- 39. Sheriff's Association (2050-2051) - 2051 - 2052
- 40. Sheriff's Association (2052-2053) - 2053 - 2054
- 41. Sheriff's Association (2054-2055) - 2055 - 2056
- 42. Sheriff's Association (2056-2057) - 2057 - 2058
- 43. Sheriff's Association (2058-2059) - 2059 - 2060
- 44. Sheriff's Association (2060-2061) - 2061 - 2062
- 45. Sheriff's Association (2062-2063) - 2063 - 2064
- 46. Sheriff's Association (2064-2065) - 2065 - 2066
- 47. Sheriff's Association (2066-2067) - 2067 - 2068
- 48. Sheriff's Association (2068-2069) - 2069 - 2070
- 49. Sheriff's Association (2070-2071) - 2071 - 2072
- 50. Sheriff's Association (2072-2073) - 2073 - 2074
- 51. Sheriff's Association (2074-2075) - 2075 - 2076
- 52. Sheriff's Association (2076-2077) - 2077 - 2078
- 53. Sheriff's Association (2078-2079) - 2079 - 2080
- 54. Sheriff's Association (2080-2081) - 2081 - 2082
- 55. Sheriff's Association (2082-2083) - 2083 - 2084
- 56. Sheriff's Association (2084-2085) - 2085 - 2086
- 57. Sheriff's Association (2086-2087) - 2087 - 2088
- 58. Sheriff's Association (2088-2089) - 2089 - 2090
- 59. Sheriff's Association (2090-2091) - 2091 - 2092
- 60. Sheriff's Association (2092-2093) - 2093 - 2094
- 61. Sheriff's Association (2094-2095) - 2095 - 2096
- 62. Sheriff's Association (2096-2097) - 2097 - 2098
- 63. Sheriff's Association (2098-2099) - 2099 - 2100
- 64. Sheriff's Association (2100-2101) - 2101 - 2102
- 65. Sheriff's Association (2102-2103) - 2103 - 2104
- 66. Sheriff's Association (2104-2105) - 2105 - 2106
- 67. Sheriff's Association (2106-2107) - 2107 - 2108
- 68. Sheriff's Association (2108-2109) - 2109 - 2110
- 69. Sheriff's Association (2110-2111) - 2111 - 2112
- 70. Sheriff's Association (2112-2113) - 2113 - 2114
- 71. Sheriff's Association (2114-2115) - 2115 - 2116
- 72. Sheriff's Association (2116-2117) - 2117 - 2118
- 73. Sheriff's Association (2118-2119) - 2119 - 2120
- 74. Sheriff's Association (2120-2121) - 2121 - 2122
- 75. Sheriff's Association (2122-2123) - 2123 - 2124
- 76. Sheriff's Association (2124-2125) - 2125 - 2126
- 77. Sheriff's Association (2126-2127) - 2127 - 2128
- 78. Sheriff's Association (2128-2129) - 2129 - 2130
- 79. Sheriff's Association (2130-2131) - 2131 - 2132
- 80. Sheriff's Association (2132-2133) - 2133 - 2134
- 81. Sheriff's Association (2134-2135) - 2135 - 2136
- 82. Sheriff's Association (2136-2137) - 2137 - 2138
- 83. Sheriff's Association (2138-2139) - 2139 - 2140
- 84. Sheriff's Association (2140-2141) - 2141 - 2142
- 85. Sheriff's Association (2142-2143) - 2143 - 2144
- 86. Sheriff's Association (2144-2145) - 2145 - 2146
- 87. Sheriff's Association (2146-2147) - 2147 - 2148
- 88. Sheriff's Association (2148-2149) - 2149 - 2150
- 89. Sheriff's Association (2150-2151) - 2151 - 2152
- 90. Sheriff's Association (2152-2153) - 2153 - 2154
- 91. Sheriff's Association (2154-2155) - 2155 - 2156
- 92. Sheriff's Association (2156-2157) - 2157 - 2158
- 93. Sheriff's Association (2158-2159) - 2159 - 2160
- 94. Sheriff's Association (2160-2161) - 2161 - 2162
- 95. Sheriff's Association (2162-2163) - 2163 - 2164
- 96. Sheriff's Association (2164-2165) - 2165 - 2166
- 97. Sheriff's Association (2166-2167) - 2167 - 2168
- 98. Sheriff's Association (2168-2169) - 2169 - 2170
- 99. Sheriff's Association (2170-2171) - 2171 - 2172
- 100. Sheriff's Association (2172-2173) - 2173 - 2174
- 101. Sheriff's Association (2174-2175) - 2175 - 2176
- 102. Sheriff's Association (2176-2177) - 2177 - 2178
- 103. Sheriff's Association (2178-2179) - 2179 - 2180
- 104. Sheriff's Association (2180-2181) - 2181 - 2182
- 105. Sheriff's Association (2182-2183) - 2183 - 2184
- 106. Sheriff's Association (2184-2185) - 2185 - 2186
- 107. Sheriff's Association (2186-2187) - 2187 - 2188
- 108. Sheriff's Association (2188-2189) - 2189 - 2190
- 109. Sheriff's Association (2190-2191) - 2191 - 2192
- 110. Sheriff's Association (2192-2193) - 2193 - 2194
- 111. Sheriff's Association (2194-2195) - 2195 - 2196
- 112. Sheriff's Association (2196-2197) - 2197 - 2198
- 113. Sheriff's Association (2198-2199) - 2199 - 2200
- 114. Sheriff's Association (2200-2201) - 2201 - 2202
- 115. Sheriff's Association (2202-2203) - 2203 - 2204
- 116. Sheriff's Association (2204-2205) - 2205 - 2206
- 117. Sheriff's Association (2206-2207) - 2207 - 2208
- 118. Sheriff's Association (2208-2209) - 2209 - 2210
- 119. Sheriff's Association (2210-2211) - 2211

© 1998 by The McGraw-Hill Companies, Inc. All rights reserved. This publication is protected by copyright. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or by any information storage or retrieval system, without prior written permission from The McGraw-Hill Companies, Inc. This publication may be used for educational or promotional purposes, provided that the copyright notice is included in the reproduction. For more information, contact The McGraw-Hill Companies, Inc., 1221 Avenue of the Americas, New York, NY 10020-1346.

22. lipca oficjalnie w Chełmie, a faktycznie w Moskwie ogłoszono Manifest PKWN, uznający KRN „za jedyne legalne źródło władzy w Polsce”, a „emigracyjny rząd w Londynie i jego delegaturę w kraju” za „władzę samozwańczą, władzę nielegalną”, opierającą się na „bezpprawnej, faszystowskiej konstytucji z kwietnia 1935 roku”.

Wspominał przebywający wówczas w składzie delegacji konspiracyjnej KRN w Moskwie E. Osóbka-Morawski: „...ostatecznie postanowiliśmy, aby projekt manifestu przygotowali, niezależnie od siebie, towarzysze: Drobner i Wierbłowski. Obu wersji wysłuchaliśmy 21 lipca. Zaproponowałem przyjąć za podstawę do dalszej dyskusji tekst spisany przez Wierbłowskiego. Merytorycznie oba projekty były zgodne ze sobą, gdyż nie odbiegały od uprzednich ustaleń podjętych na posiedzeniach z udziałem członków KRN i ZPP. Różnice miały jedynie charakter redakcyjny. Uznałem, że tekst Wierbłowskiego jest pod tym względem lepiej opracowany. Poprawki doń zgłaszaliśmy jeszcze na posiedzeniu odbytym następnego dnia, ale miały drugorzędny... Charakterystyczną poprawkę zgłosił jeszcze Drobner, który zaproponował, aby do programu odbudowy szkół i szpitali dodać >i kościołów< (ostatecznie w tekście manifestu zapisano jedynie o odbudowie szkół). Natomiast Haneman zupełnie niepolitycznie wnioskował o włączenie do manifestu uwagi upominającej się o państwa bałtyckie Litwę, Łotwę i Estonię”.

„O powołaniu PKWN dowiedzieliśmy się – wspomina ówczesny I sekretarz KC PPR Gomułka – z nasłuchu moskiewskiej stacji radiowej >Kościuszko< i innych radzieckich. Ani członkowie KC PPR, ani pozostali w kraju członkowie KRN nie wiedzieli nawet o zamiarach powołania PKWN. Tylko delegacja KRN przebywająca w Związku Radzieckim uczestniczyła w procesie tworzenia i podejmowania decyzji o powołaniu PKWN. Nie miała ona jednak pełnomocnictw do podejmowania takich decyzji w imieniu KRN ani też nie zwracała się do kraju w tej sprawie. Nie miała bowiem ku temu żadnych możliwości. Nie zmienia to jednak faktu, że gdyby sprawa powołania PKWN została przedtem przedstawiona kierownictwu PPR i Prezydium KRN w formie projektu, projekt taki byłby jednomyślnie przyjęty”.

Depesza premiera St. Mikołajczyka do Delegata Rządu na Kraj 26. lipca 1944 r.:

„Na posiedzeniu Rządu RP zgodnie zapadła uchwała upoważniająca Was do ogłoszenia powstania w momencie przez Was wybranym.”

31. sierpnia – rozkaz Stalina: „Uzbrojone oddziały wchodzące w skład Armii Krajowej czy innych podobnych organizacji, bezwarunkowo mające w swym składzie niemieckich szpiegów – przy ujawnieniu natychmiast rozbroić. Oficerów tych oddziałów internować, a podoficerów i szeregowych skierować do samodzielnych zapasowych batalionów I Armii Polskiej”.

Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego

– samozwańczy tymczasowy organ władzy wykonawczej w Rzeczypospolitej Polskiej, działający od 21. lipca 1944 do 31. grudnia 1944, na obszarze wyzwalanym spod okupacji niemieckiej – pomiędzy przesuwającą się linią frontu sowiecko-niemieckiego a Linią Curzona. PKWN został powołany w Moskwie i funkcjonował pod polityczną kontrolą Józefa Stalina. Zdominowany był przez komunistów polskich i realizował politykę ZSRR w Polsce. Na powstanie PKWN miało wpływ Centralne Biuro Komunistów Polskich, jednak ostateczną decyzję o jego powstaniu, nazwie, statusie i kształcie personalnym podjął Stalin. Decyzję o jego utworzeniu podjęto w Moskwie między 18. a 20. lipca 1944 r., a samą nazwę (kopię nazwy działającego od 1943 r. pod przewodnictwem de Gaulle’a Francuskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego) osobiście zaakceptował Józef Stalin, decydując również o składzie osobowym komitetu i podejmując końcową decyzję o utworzeniu PKWN. 22. lipca 1944 roku Radio Moskwa poinformowało, że PKWN powstał w Chełmie (pierwszym mieście polskim na zachód od Linii Curzona zajętem przez Armię Czerwoną w ofensywie białoruskiej. W rzeczywistości pierwsi członkowie PKWN dotarli do Chełma dopiero 28. lipca 1944 r., zastając tam legalne władze polskie – delegata powiatowego i przedstawicieli Armii Krajowej.

Do PKWN weszli działacze KRN, Związku Patriotów Polskich, Robotniczej Partii Polskich Socjalistów, Stronnictwa Ludowego, Stronnictwa Demokratycznego, Polskiej Partii Robotniczej, a także osoby bez formalnej afiliacji politycznej. Przewodniczącym PKWN został Edward Osóbka-Morawski (PPS), jego zastępcami Wanda Wasilewska (ZPP) i Andrzej Witos (SL „Wola Ludu”; później Stanisław Janusz). W PKWN zasiadali przedstawiciele ZPP i PPR oraz partii „koncesjonowanych” przez Stalina i Moskwę, tj. PPS, SL „Woli Ludu” i SD.

PKWN był uznawany wyłącznie przez ZSRR. Przedstawicielem ZSRR przy PKWN był gen. Nikołaj Bułganin. Do końca 1944 r. (przekształcenia PKWN w Rząd Tymczasowy Rzeczypospolitej Polskiej) był on traktowany również przez Stalina jako tymczasowy organ administracyjny bez atrybutów rządowych (stąd ministrowie w PKWN nosili tytuł „kierowników resortów” – czyli „pełniących obowiązki ministrów”). Stalin zdecydował iż siedzibą PKWN będzie Lublin, w związku z tym już 21. lipca wydał „Dyrektywę Nr 220149” nakazującą dowódcy 1. Frontu Białoruskiego niezwłoczne zajęcie Lublina, co miało nastąpić najpóźniej do 26.-27. lipca 1944 r. Utworzenie siedziby PKWN w Lublinie miało być dodatkowym argumentem w rozmowach ze Stanisławem Mikołajczykiem, planowanych pod koniec lipca 1944 r. Decyzja o powołaniu PKWN zaskoczyła krajowych komunistów z PPR, którzy dowiedzieli się o tym fakcie z nasłuchu radiostacji moskiewskiej.

27. lipca 1944 roku, w imieniu PKWN Edward Osóbka-Morawski podpisał w Moskwie „Porozumienie między PKWN a rządem ZSRR o polsko-radzieckiej granicy”. Tym samym zrzekł się w imieniu Polski praw i pretensji do „Kresów Wschodnich” położonych na wschód od Linii Curzona.

Od 1. sierpnia siedzibą PKWN był Lublin. Organem prasowym PKWN była „Rzeczpospolita”. Swoją działalnością PKWN objął, przekazane przez władze radzieckie pod jego administrację, tereny województw: lubelskiego, białostockiego, lwowskiego (na zachód od linii Curzona, bez Lwowa) i część warszawskiego. 31. grudnia 1944 r. Józef Stalin przekształcił PKWN w Rząd Tymczasowy Rzeczypospolitej Polskiej z Edwardem Osóbką-Morawskim na czele, formalnie w trybie uchwały KRN.

Tekst Manifestu PKWN został rzeczywiście upubliczniony 22. lipca, ale nie miało to miejsca w Chełmie, lecz w Moskwie. Ogłoszono go na antenie Radia Moskwa. Pierwszą wersję drukowaną (Manifest „trzyśpaltowy”) również wydrukowano w Moskwie.

WARSZAWA – 1. sierpnia – godzina „W”

3. sierpnia – Moskwa, audycja Radiostacji im. T. Kościuszki: „*Armia Ludowa powstała do walki w Warszawie*”...

Dla ochrony działalności Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego ZSRR postanowił powołać na ziemiach polskich instytucję radzieckich komendantów wojskowych. Ich działalność określiła instrukcja marszałka Konstantego Rokossowskiego z 23. sierpnia 1944 roku. Rada Wojenna Frontu miała wyznaczać komendantów powiatów i miast, a komendantów gmin i mniejszych miasteczek Rady Wojenne poszczególnych armii wchodzących w skład frontu. W przypadku braku w danej miejscowości organów podległych Polskiemu Komitetowi Wyzwolenia Narodowego, komendanci radzieccy mieli wyznaczać tymczasowych starostów i wójtów. Radzieckie komendantury uzyskały też prawo do użycia broni palnej wobec polskiej ludności w razie zamieszek przerywających transport na front i zakłócających działalność organów administracji Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego.

Radzieccy komendanci mieli obowiązek domagania się od lokalnych władz Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego utworzenia w każdej miejscowości Milicji Obywatelskiej dla ochrony porządku i „walki z agentami nieprzyjaciela nasyłanymi na tyły, jak też dla odebrania ludności miejscowej broni palnej”.

15. września 1944 roku w Lublinie, na posiedzeniu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego Bolesław Bierut, Roman Zambrowski, Jakub Berman, Michał Rola-Żymierski omawiali możliwy rozwój wypadków w razie zwycięstwa powstańców. Stanisław Radkiewicz uważał, że nie do pomyślenia było, „żebyśmy pozwolili na wzięcie władzy komuś, mając cztery dywizje do dyspozycji. Wojsko porwie za sobą wszystko i wszelką próbę nieprawego zagarnięcia władzy trzeba ukrócić z pomocą gen. Kieniewicza i całej naszej 1 Armii”. Zdecydowano o stworzeniu wojsk wewnętrznych, które w przypadku klęski Niemców miały wkroczyć do Warszawy i rozbić zwycięską Armię Krajową.

Obchody

Święto obchodzono w czasie istnienia Polski Ludowej. Główne uroczystości odbywały się na placu Zwycięstwa (*placu Piłsudskiego*), bądź na Stadionie Dziesięciolecia. Na dzień 22. lipca starano się wyznaczać ważne wydarzenia.

22. lipca to jedna z najważniejszych rocznic w kalendarzu Polski Ludowej. Rozmach obchodów Święta Odrodzenia, bo tak oficjalnie nazywano uroczystości ogłoszenia manifestu PKWN, ustępował jedynie celebrowanemu w całym bloku komunistycznym Świętu Pracy. Choć zarys programu uroczystości ukształtował się w końcu lat czterdziestych i od tego momentu pozostawał w dużej mierze stały, to jednak wraz z ewolucją systemu i zmianami na stanowisku Pierwszego Sekretarza KC PZPR pojawiały się w nim nowe wątki. Święto, miało „*upamiętniać po wsze czasy odrodzenie niepodległego i demokratycznego państwa polskiego*”.

Ogłoszenie manifestu PKWN, stanowiło dla władz PRL **akt założycielski**, początek nowej epoki. Dlatego obchodom rocznicy należało nadać odpowiednią rangę. Utrudniała to niekorzystna pora. Wakacje i sezon urlopowy sprawiały, że nie było łatwo zmobilizować odpowiedniej ilości świętujących. Władze starały sobie radzić z tym problemem próbując uatrakcyjnić formę uroczystości. Organizowano kolorowe parady, pokazy gimnastyczne, festyny, występy artystyczne. Zapewniano także lepsze niż zazwyczaj zaopatrzenie w sklepach.

Już w przyszłym roku będziemy czytali: ...to było siedemdziesiąt temu.

Rocznice również upamiętniały liczne „podarunki urodzinowe”.

1945 rok

Warszawiacy na drewnianym moście,

jedynej przeprawie przez Wisłę

PODARUNKI urodzinowe:

„NOWA WARSZAWA”

Aby mogły powstać PRL-owskie inwestycje, często burzono zabytkową zabudowę stolicy.

Most Poniatowskiego

Most Poniatowskiego do 1945 roku

– wcześniej most Mikołajewski – zbudowany w latach 1904-14. Razem z mostem zbudowano wiadukt nad Powiślem, będący przedłużeniem Alei Jerozolimskich. Dziś most nosi imię księcia Józefa Poniatowskiego. W 1915 r. wycofujące się z Warszawy wojska rosyjskie wysadziły górne części 2. filarów. Ułożony w 1916 r. most drewniany szybko spłonął. Most odbudowano w latach 1921-26.

Most został ponownie zniszczony przez Niemców w 1944 r. – zniszczona została góra 3. filarów, w wyniku czego zapadły się 4 przęsła. Odbudowany według projektu konstrukcyjnego Stanisława Hempla, został oddany do użytku **22. lipca 1946**. Niestety po odbudowie most stracił sporo ze swojego charakteru. Przedwojenną ozdobną balustradę zastąpiono prostym „parkanem” stalowym. Nie odbudowano też kilku kamiennych ławek, które stały na filarach mostu. Inna jest też konstrukcja przęseł.

22. lipca 1946 r.

Podczas obchodów drugiej rocznicy święta 22. lipca, odbudowanym mostem Poniatowskiego przeszedł pochód.

W dniach 21.-22. lipca 1946 r. odbywał się w Warszawie Krajowy Zlot Młodzieży Związku Walki Młodych. Do uczestników zlotu przemawiał Bolesław Bierut. Z prawej Władysław Gomułka.

22. lipca 1947 r.

Do Warszawy przyjechały pierwsze chaussony – eleganckie i komfortowe francuskie autobusy

22. lipca 1948 r.

Obchodom Narodowego Święta Odrodzenia Polski towarzyszyło wiele imprez dla dzieci i dorosłych,...

...centralnym punktem zabaw był

park Ujazdowski, a w nim zabawa taneczna dla dorosłych...

...i dla dzieci:

przejażdżka na osiołku

Trasa W-Z 1949 r.

– pierwsza inwestycja komunikacyjna po II Wojnie Światowej w Warszawie, budowana w latach 1947-1949, oddana **22. lipca 1949 r.** Powstała z połączonych i przebudowanych ulic: Leszna, Nowego Zjazdu, Zygmuntowskiej. Jej centralny odcinek przebiega w miejscu wąwozu, który pozostawił po sobie potok Kamionka, wpadając do Wisły.

Panorama w kierunku wschodnim

Panorama w kierunku zachodnim

Charakterystycznym elementem Trasy jest tunel pod Krakowskim Przedmieściem, ul. Senatorską i Miodową. Jego budowa była ryzykownym przedsięwzięciem – po usunięciu mas ziemi w 1948 r. zaczęła się osuwać wysoka skarpa wiślana, a mury stojącego na niej kościoła św. Anny zaczęły pękać.

Kościół św. Anny na wysokiej skarpie

Zarówno tunel drogowo-tramwajowy, jak i tunel pieszy prowadzący do schodów ruchomych zaprojektowano w stylu socrealistycznym. W projekcie obu obiektów ważną rolę pełniła ceramika – ściany obu tuneli wyłożone są kilkoma rodzajami szkliwionych kafli ceramicznych.

Budowa tunelu trasy W-Z

Trasa zbudowana została w miejscu dawnych przepraw przez Wisłę i ciągów ulic łączących Pragę, Śródmieście i Wolę. Poprowadzenie jej przez tunel było nowatorskim rozwiązaniem urbanistycznym – znacznie odciążyło plac Zamkowy i ulice w sąsiedztwie Starego Miasta (przed wojną cały ruch z mostu Kierbedzia kierował się na Krakowskie Przedmieście i Miodową).

Współcześnie jednak Trasa, szczególnie na odcinku przeprawy przez Wisłę i obok Starego Miasta, ma niewystarczającą przepustowość i jest arterią zablokowaną w godzinach szczytu. Władze miasta dążą do ograniczania ruchu samochodów i przeznaczenia jej (zwłaszcza na centralnym odcinku plac Bankowy – Targowa) głównie dla komunikacji miejskiej.

Przy ulicy Targowej – budynek Dyrekcji Kolei Państwowych w Warszawie, pierwsza powojenna stołeczna siedziba władz

Na otwarcie trasy sprowadzono z Wrocławia wyprodukowane w roku 1925 r. dwuosiove wagony tramwajowe LH Standard i wyprodukowane w roku 1901 wagony czteroosiove L Maximum. Wytwórcą obu typów był wrocławski Linke Hoffman Werke AG, Breslau. Z kolei z wytwórni Konstal Chorzów dostarczono w roku 1949 pierwszą partię wagonów doczepnych, następnie dokupiono wozy silnikowe wzorowane na niemieckim tramwaju wojennym o maksymalnie uproszczonej konstrukcji,

Podczas budowy Trasy W-Z oraz ówczesnej ul. Nowotki (ob. gen. Władysława Andersa) i osiedla Mariensztat częściowo zmieniono układ ulic w tym rejonie. Rozebrano wysadzony przez wycofujących się po Powstaniu Warszawskim Niemców wiadukt Feliksa Pancera, tworzący niegdyś bezpośredni zjazd z placu Zamkowego na most Kierbedzia, zmieniono bieg ulic Bielańskiej, Kapucyńskiej, Nowego Zjazdu, Nowego Przejazdu oraz Długiej i Nalewek.

Most Kierbedzia – pierwszy warszawski stalowy most.

Zbudowano go w latach 1859-64. W pierwszych planach miał być mostem kolejowym łączącym dworzec Petersburski (obecnie Wileński) z dworcem Wiedeńskim (w miejscu dzisiejszej podziemnej stacji Warszawa Śródmieście). Zaniechano jednak prowadzenia kolei przez centrum Warszawy i most ten ukończono wyłącznie jako drogowy (z torami dla tramwajów konnych). Most kolejowy zbudowano kilka lat później, na północ od mostu Kierbedzia, przy warszawskiej Cytadeli.

*„Piaskarze” – obraz Aleksandra Gieryskiego –
wybrzeże Wisły z mostem Kierbedzia (1880 r.)*

Wiadukt Pancera – wiadukt łączący plac Zamkowy i most Kierbedzia, wzniesiony w 1846 r., zburzony w 1944 r. Zbudowany według projektu Feliksa Pancera. Była to konstrukcja o siedmiu łukowych sklepieniach, wykonanych z cegły, wspartych na sześciu filarach i dwóch przyczółkach. Początkowo ulica Nowy Zjazd umożliwiała zjazd z Placu Zamkowego do ulicy Dobrej. Nowy Zjazd miał kształt litery „J”, dochodząc do Wisły, a później ostro i stromo zawracając w kierunku ulicy Dobrej. Po wybudowaniu *Mostu Aleksandryjskiego* (potocznie zwanego mostem Kierbedzia) w 1864 roku, Nowy Zjazd biegnący po wiadukcie Pancera stał się główną arterią prowadzącą z lewobrzeżnej Warszawy na Pragę. Na wiadukcie znajdowały się tory tramwajowe. Początkowo była to linia tramwaju konnego należącego do kolei, który został zbudowany w celu połączenia linii szerokotorowych Pragi z linią normalnotorową Warszawsko-Wiedeńską. Był to początek sieci tramwajowej Warszawy. W czasie budowy mostu Kierbedzia planowano początkowo tędy przeprowadzić linię kolejową. Wiadukt został wysadzony po powstaniu warszawskim.

Wycofujące się wojska niemieckie wysadzając przedostatni filar spowodowały zawalenie dwóch sąsiadujących przęseł. Po wojnie istniały plany odbudowy wiaduktu, jednak zrezygnowano z nich, przewidując znaczący wzrost ruchu pieszego i samochodowego, co byłoby niebezpieczne dla placu Zamkowego i Starego Miasta. Pod Krakowskim Przedmieściem i Miodową zbudowano tunel co spowodowało konieczność obniżenia jezdni. Wiadukt Pancera rozebrano, budując na tym miejscu jezdnię między tunelem i mostem Śląsko-Dąbrowskim na nasypach i wiaduktach.

Nowy most Śląsko-Dąbrowski spoczął na filarach mostu Kierbedzia. Na Pradze przebito odcinek w miejscu dawnych torów pasażerskich Dworca Wileńskiego i uliczki powstałej wzdłuż dyrekcji kolei, aż do ul. Radzymińskiej i Naczelnikowskiej.

W tym celu zburzono część prowizorycznego dworca przy ul. Targowej oraz przeprowadzono tor radzywińskiej kolei wąskotorowej (aby zlikwidować skręt do stacji Warszawa Stalowa w poprzek jezdni) do stacji Warszawa Targowa. Ruch pasażerski na stacji Warszawa Wileńska został przeniesiony na tory towarowe, a jej teren znów znacznie zmniejszony.

Most Śląsko-Dąbrowski oddany do użytku 21. lipca 1949 r.

Tablice pamiątkowe

Tablica upamiętniająca oddanie trasy do użytku

Na wschodnim frontonie tunelu Trasy W-Z zachowały się tablice (prawdopodobnie ze stopu z domieszką miedzi – ze względu na widoczną patynę) upamiętniające historię budowy oraz architektów i budowniczych Trasy W-Z.

Natomiast na murze oporowym ul. Kapucyńskiej (przy zachodnim wlocie tunelu) i ścianie schodów w pobliżu kościoła Świętej Anny (przy wschodnim wlocie tunelu) zobaczyć można wykutą w piaskowcu nazwę „Aleja Generała Karola Świerczewskiego”.

Na jednym z filarów wiaduktu Trasy W-Z przy Mariensztacie wisiała owalna, dwujęzyczna polsko-rosyjska tablica upamiętniająca projektantów i wykonawców, a także datę otwarcia wiaduktu Pancera. Po konserwacji płyta została wyeksponowana na placu Zamkowym, tuż obok fragmentów dawnych trzonów Kolumny Zygmunta.

Tablica z wiaduktu Pancera

Schody ruchome

Przy Trasie W-Z pojawiły się w liczbie trzech ciągów, łączące aleję gen. Karola Świerczewskiego (al. „Solidarności”) z placem Zamkowym, pierwsze w Polsce ruchome schody produkcji radzieckiej (moskiewskiej) firmy Метрострой, które przez następne dekady były atrakcją turystyczną stolicy. Długość każdego ciągu Метрострой była równa 30 metrów, przepustowość – 10000 osób na godzinę, wysokość w pionie – 12 metrów. Wyjście z peronu górnych schodów znajdowało się w odbudowanej po II Wojnie Światowej Kamienicy Nowickiego (zwanej też Kamienicą Johna). Pochodząca z końca lat 40. ubiegłego wieku radziecka maszynownia ważyła blisko 150 ton i zajmowała całe podziemie kamienicy. Prowadzący do schodów tunel pieszy wykończono klinkierem, zaś na ścianach zawisły miedziane plafony o żeliwnych wysięgnikach oraz gipsowe płaskorzeźby „Razem w boju” i „Razem w odbudowie”, powstałe w pracowni Jerzego Jarnuszkiewicza i symbolizujące nierozzerwalne więzi między Polską a bratnim Związkiem Radzieckim. Balustrady schodów wykończone były drewnem oklejonym fornirem karagacz oraz blachą miedzianą.

Mariensztat

W latach 1948–1949 obok Trasy W-Z wybudowano osiedle mieszkaniowe przodowników pracy. Jego projektantami byli inż. arch. Zygmunt Stępiński i Józef Sigalin (w skład zespołu projektantów wchodził: K. Tor, W. Wapiński, L. Piekarski, F. Sieńko i inni). Osiedle, oddane do użytku **22. lipca 1949 r.** – równocześnie z trasą, urbanistycznie i architektonicznie nawiązuje do małomiasteczkowej zabudowy XVIII wieku.

– pierwsza w Polsce fabryka czekolady. Firma i marka producenta wyrobów czekoladowych. Zakład produkcyjny na Kamionku. Przy ul. Piwnej 12 w Warszawie, w cukierni Karola Grohnerta, Karol Wedel na początku 1845 r. rozpoczął drogę do pierwszej polskiej fabryki czekolady. W 1851 r. Karol Wedel na ul. Miodowej 12 róg ul. Kapitulnej w kamienicy Hryniewicza otworzył własny sklep, a przy nim parową fabrykę czekolady pod nazwą: Parowa Fabryka Czekolady „C. E. Wedel”.

Pierwszym wyrobem były karmelki śmietankowe, które reklamowane były w następujący sposób w „Kurierze Warszawskim”: *„Zupełnie nowy i szczególny utwór cukierniczy, a nade wszystko wyborny środek leczniczy i łagodzący wszelkie cierpienia piersiowe, nader skuteczny na słabości te w miesiącach wiosennych, a nawet dla nie cierpiących i zwolenników delikatnego smaku – bardzo przyjemny wyrób”*. Ze względu na ogromne zainteresowanie wyrobami Wedla w 1865 r. zakład został rozbudowany i przeniesiony na ul. Szpitalną 4/6/8. Dopiero po sprowadzeniu z Paryża w 1855 r. specjalnej maszyny do walcowania masy słodowej i rozpoczęciu produkcji czekolady pitnej, błyskawicznie nastąpił rozwój firmy.

W 1876 r. Karol Wedel podarował fabrykę swojemu synowi Emilowi Fryderykowi Wedel, jako prezent ślubny. Chcąc zabezpieczyć swe wyroby przed próbami podrobienia stworzono znany do dziś znak towarowy E. Wedel.

W latach 30. XX wieku produkcję przeniesiono do nowej fabryki na Kamionku. Zakład produkcyjny nie doznał większych zniszczeń w czasie I i II Wojny Światowej, a jego produkty zdobyły uznanie w całej Europie Środkowej – powodzeniem cieszyły się zwłaszcza czekolady i czekoladki.

Wnętrze sklepu przy ul. Szpitalnej

W latach 1940-1944 fabryka pracowała także dla potrzeb okupanta niemieckiego, lecz pomimo licznych represji załoga fabryki podejmowała akty sabotażu. Dzięki niej udaremnione zostały niemieckie plany wysadzenia wszystkich obiektów fabrycznych w powietrze, choć część fabryki uległa znacznemu zniszczeniu podczas Powstania Warszawskiego. Już 10. listopada 1944 roku fabrykę opuściła pierwsza partia słodczy – 80 kg paczka karmelków nadziewanych z ręcznie napędzanej maszyny *Manag*, którą wysłano do Lublina do dyspozycji PKWN.

W 1949 r. nastąpiła nacjonalizacja przedsiębiorstwa, któremu nadano nazwę **22 Lipca**, święta – rocznicy Manifestu Lipcowego. W całym czasie PRL na opakowaniach wyrobów pojawiał się charakterystyczny napis E. Wedel z zaznaczeniem, iż jest to dawna nazwa firmy.

Rząd Polski po zakończeniu II Wojny Światowej zdecydował o odbudowie polskiego przemysłu motoryzacyjnego, którego początki sięgają roku 1919. Kluczowym problemem była licencja na produkcję pojazdu. W związku z przedwojenną współpracą polskiego przemysłu motoryzacyjnego z FIAT-em wybrano go do podjęcia negocjacji licencyjnych. 1

Po zakończonych negocjacjach Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego podpisała **31. lipca 1948 r.** umowę na budowę fabryki motoryzacyjnej w Warszawie i zakup licencji na model Fiat 1400. Warunki porozumienia przewidywały osiągnięcie w ciągu trzech lat produkcji rocznej na poziomie 20000. pojazdów, przy czym transakcja miała charakter barterowy – umowa przewidywała zapłatę polskim węglem. W sierpniu 1948 roku rozpoczęto budowę fabryki.

Niestety, w 1949 roku w miarę postępów budowy, w związku z sytuacją polityczną, nasiliła się zimna wojna co doprowadziło do zerwania umowy z FIAT-em. Według niektórych polityków główną przyczyną zerwania umowy było wycofanie się strony włoskiej w związku z wejściem planu Marshalla w ramach którego Włochy miały otrzymać duże ilości bardzo taniego węgla amerykańskiego, z tym że za już dostarczone pojazdy Polska zapłaciła węglem, zgodnie z umową.

Rząd Polski postanowił kontynuować budowę fabryki na warszawskim Żeraniu. Jeszcze w 1949 r. władzom polskim zaproponowano nieodpłatne przekazanie licencji Pobjedy M-20. W styczniu 1950 roku podpisano polsko-radziecką umowę licencyjną na produkcję samochodu M-20 Pobjeda, w ramach której strona radziecka zagwarantowała pomoc w projektowaniu, budowie, wyposażeniu oraz uruchomieniu produkcji seryjnej. Oficjalną umowę z ZSRR podpisano **22. lipca 1950 r.**

Samochody w FSO

6. listopada 1951 roku o godzinie 14.00 z hali montażowej nr 1 zjechał pierwszy samochód wyprodukowany w powojennej Polsce nazwany Warszawą M-20

W przeddzień obchodów **22. lipca 1951 roku**, wicepremier Hilary Minc uprzedził naczelnego architekta stolicy Józefa Sigalina, że nazajutrz, podczas spaceru po Warszawie, Władysław Mołotow napomknie, iż Stalin chce ofiarować stolicy Polski okazały gmach. – „*Macie odnieść się pozytywnie i nie pytać o szczegóły*” – polecił. O budowie gmachu – daru dla Warszawy – Stalin wspominał już w 1949 r. Podobno proponował udzielenie pomocy przy odbudowie jednej dzielnicy Warszawy. Mołotow odbył objazd po Warszawie z Mincem, którego zapytał: „*Jak byście widzieli w Warszawie taki wieżowiec jak u nas?*”. – „*No cóż owszem*” – odpowiedział Minc.

Ostatecznie decyzję o przyjęciu daru podjęto w gabinecie Bieruta we wrześniu 1951 roku. W Belwederze byli: premier Cyrankiewicz, Berman, Ochab, Zambrowski, Rokossowski.

1952 r. MDM

22. lipca 1952 roku powstała Marszałkowska Dzielnica Mieszkaniowa z Placem Konstytucji. Od lat urbaniści zastanawiają się jak upiększyć plac, gdyż dziś to tylko miejsca parkingowe.

Popowstaniowa parterowa Marszałkowska

MDM w budowie

MDM – wielki zespół mieszkaniowy w Śródmieściu Południowym, socrealistyczny, wzniesiony w latach 1950-1952, według projektu zespołu architektów pod kierunkiem Józefa Sigalina i Stanisława Jankowskiego. Gdy w roku 1949 sukcesem zakończyła się budowa warszawskiej trasy W-Z, ówczesne władze zamierzały stworzyć w stolicy sztandarową inwestycję w rodzaju moskiewskiej ulicy Gorkiego lub wschodniobrzełńskiej Stalinallee. Zdecydowano się poszerzyć ulicę Marszałkowską przez wyburzenie zabudowy po stronie zachodniej na odcinku od ulicy Królewskiej do Koszykowej. Dalsze poszerzenie okazało się niemożliwe ze względu na zachowaną zabudowę na odcinku między placami Zbawiciela i Unii Lubelskiej. Zdecydowano się ominąć ten odcinek, wytyczając objazd skrajem Pola Mokotowskiego,

tworząc ulicę Waryńskiego. W rejonie ulic Koszykowej i Piękną miał powstać plac stanowiący miejsce zakończenia pochodów pierwszomajowych. Ponieważ budowa licznych budynków dla ministerstw i centralnych zarządów spotykała się z niechęcią warszawiaków, nowej inwestycji nadano nazwę Marszałkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej, by podkreślić jej przeznaczenie. Teren objęty projektem rozciągał się wzdłuż ulicy Marszałkowskiej od ulicy Wilczej do placu Unii Lubelskiej. Projektowanie powierzono doświadczonemu zespołowi projektantów trasy W-Z. Inwestycji nadano rozgłos pod hasłem „lud wejdzie do Śródmieścia”. W miejscu, w którym miał powstać plac nazwany w roku 1952 placem Konstytucji, zbiegało się wiele ulic przecinających się pod różnymi kątami. Zamiast stworzyć węzeł komunikacyjny, zdecydowano się poukrywać ulice, i tak ulicę Śniadeckich i wschodni odcinek Koszykowej wpuszczono na plac pod prześwitami, zachodni odcinek Koszykowej połączono ze wschodnim odcinkiem Piękną, a zachodni odcinek Piękną utknął ślepo w podwórku.

W widoku w stronę północną, plac zachowywał zwierciadlaną symetrię, w widoku w stronę południową wlot ul. Waryńskiego psuł symetrię i dlatego wzniesiono trzy kandelabry, które miały porządkować układ placu. W skład Marszałkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej wszedł też plac Zbawiciela. Miał zostać przebudowany na regularny zespół o jednolitej klasycystycznej architekturze. Przedsięwzięcie zrealizowano tylko we fragmentach.

Obowiązujący w architekturze od roku 1949 realizm socjalistyczny wymagał monumentalnej skali budowli i ich obfitego wystroju. W parterach budynków zaprojektowano szerokie podcienia oraz lokale usługowe o często nadmiernej wysokości. Rozmieszczono dziesiątki rzeźb i płaskorzeźb przedstawiających przedstawicieli przodującej klasy robotniczej.

Przedstawicielka... Kandelabr (jeden z trzech pomników latarni)

Ściany obłożono płytami piaskowca i polerowanego granitu. Budynki zwieńczono potężnymi gzymsami i attykami. Projektanci dość swobodnie potraktowali wystrój architektoniczny budynków. Nie zastosowali form architektury klasycystycznej, lecz ich daleko idące transpozycje. Mimo pośpiechu budowy i prymitywnych warunków uzyskali dobrą jakość robót wykończeniowych.

Mimo upływu ponad połowy stulecia, MDM i plac Konstytucji nie wykazują oznak starzenia. Wskutek decyzji o rezygnacji z budowy stacji metra straciły szansę na ożywienie. Architektura dzielnicy cierpi wskutek żywiołowego rozmieszczania reklam. Wymieniono nawierzchnię jezdni i chodników. Udało się usunąć większość straganów. Na placu odbywa się obecnie niewiele imprez, które przeniosły się przeważnie na odnowione Krakowskie Przedmieście.

MDM – zakończenie lipcowej manifestacji

Miniony symbol Placu Konstytucji

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (konstytucja stalinowska, konstytucja lipcowa)

– uchwalona przez Sejm Ustawodawczy **22. lipca 1952 r.**, opublikowana 23. lipca 1952 r., weszła w życie 23. lipca 1952 r. z mocą obowiązującą od 22. lipca 1952 r. Opracowana w pierwotnej postaci według wzoru stalinowskiej konstytucji ZSRR z 1936 r. Była głównie aktem deklaracyjno-propagandowym. Nie regulowała działania głównego ośrodka władzy politycznej, czyli PZPR, skąd wynikała jej fasadowość. W praktyce miała mniejsze znaczenie niż statut PZPR, który wprost odwoływał się do idei komunistycznej.

Konstytucja zrywała, poprzez wprowadzenie instytucji Rady Państwa, z przyjętym w polskiej praktyce konstytucyjnej trójpodziałem władzy – obowiązującym na mocy konstytucji marcowej (formalnie do 1952 roku) – wprowadzając wzorowaną na konstytucji sowieckiej zasadę jednolitości władzy państwowej. Ustrojodawca w preambule deklarował, że państwo jest republiką ludu pracującego. Wskazano nowy podmiot, będący źródłem władzy – nominalnego suwerena, prawdopodobnie chcąc podkreślić różnice między socjalistycznym a burżuazyjnym konstytucjonalizmem. Zabieg miał różnicować starego suwerena – naród i nowego – „lud pracujący”, podkreślając tym samym rewolucyjne przemiany społeczne i dystans wobec „klas posiadających”. Zasada ludowładztwa oznaczać miała udział mas w kierowaniu państwem i eliminację antagonizmów klasowych, ekonomicznych i społecznych. Uznać przy tym należy, że – pomimo wyeksponowania terminu „ludu pracującego” – był to w gruncie rzeczy synonim „narodu”, definiowanego z pozycji marksistowskich. Tak więc władza najwyższa należała do sejmu jako emanacji „woli ludu”, któremu podporządkowane były inne instytucje: sądownictwo oraz władza wykonawcza z rządem i Radą Państwa.

Na rosyjskiej wersji konstytucji poprawki własnoręcznie naniósł Józef Stalin, a ostateczną wersję polskojęzyczną opracował Bolesław Bierut.

Urodziny Starówki:

W 1953 roku zakończył się pierwszy etap rekonstrukcji stołecznej Starówki zniszczonej w czasie II Wojny Światowej.

W czasie II Wojny Światowej Starówka została zniszczona w około 90%. Jeszcze w trakcie trwania działań wojennych grupa architektów i urbanistów rozpoczęła planowanie rekonstrukcji zniszczonego serca stolicy. Było to przedsięwzięcie na niespotykaną dotychczas skalę, nie tylko w Polsce, ale i całej Europie. Zakończenie I etapu prac na Starówce nastąpiło **22. lipca 1953 roku.**

Cywilne odznaczenie państwowe ustanowione dekretem Rady Państwa 12. maja 1954 roku, jako odznaczenie jubileuszowe w związku ze zbliżającą się dziesiątą rocznicą powstania Polski Ludowej. Medal zaprojektowany został w 1954 roku przez Józefa Gosławskiego. Odznaczenie przyznawano od **22. lipca 1954 do 22. lipca 1955 r.**

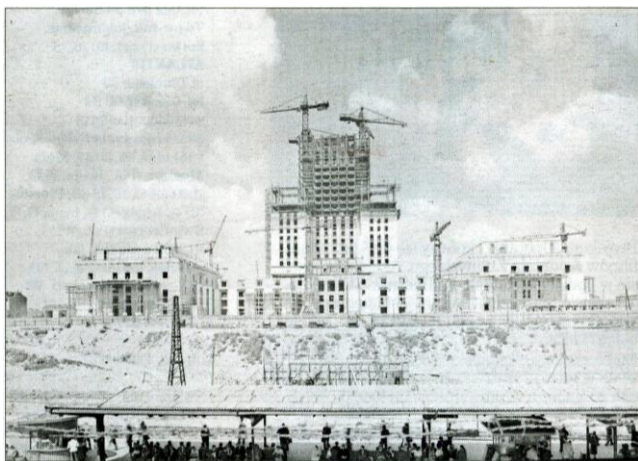
Rok 1955

22. lipca 1955 roku powstał symbol miasta – Pałac Kultury i Nauki im. Józefa Stalina. Ambasador ZSRR w Polsce Pantelejmon Ponomarienko przekazał klucze do wieżowca premierowi Cyrankiewiczowi. Szybko zaczęły krążyć dowcipy. >Skąd się roztacza najpiękniejszy widok na stolicę? Oczywiście z Pałacu Kultury, bo z niego nie widać Pałacu.<, skrót nazwy to – pekin, lub Pałac Kultu Jednostki i Nauki na Przyszłość...

Pałac Kultury i Nauki

Rejon skrzyżowania ulicy Marszałkowskiej z Alejami Jerozolimskimi po wojnie był proponowany do zabudowy drapaczami chmur, a koncepcja Centralnego Domu Kultury z 1949 roku była karykaturalną adaptacją przedwojennego projektu Świątyni Opatrzności. Ta zwalista budowla o wysokości ponad 20. pięter, z proponowaną lokalizacją i ogólnym kształtem stanowiła niejako pierwowzór Pałacu. Gdy dwa lata później sowiecki minister Mołotow rzucił od niechcenia – iż przydałoby się w Warszawie wystawić wysoki budynek na wzór moskiewskich, naczelný architekt miasta Józef Sigalin potraktował to jako rozkaz... Wkrótce okazało się jednak, iż wolą generalissimusa Stalina jest podarowanie miastu tego rodzaju obiektu, a Polacy mają tylko wskazać miejsce budowy. Początkowo rozważano lokalizację na Pradze, Grochowie czy Rakowcu, w końcu jednak wybrano najgorsze rozwiązanie: serce miasta.

PKiN w budowie

Aby zbudować PKiN, trzeba było rozebrać odremontowane po zniszczeniach w Powstaniu kamienice. Do 1946 roku na powierzchni 50. hektarów zajętych przez PKiN stały szeregi czynszówek, w większości wypalonych, ale w wielu przypadkach nadających się do obudowy. Po przeprowadzonych wyburzeniach obszar ten zamienił się w pustynię z nielicznymi zachowanymi domami, z której w 1952 roku odzyskano 2000000 cegieł i wywieziono pół miliona m³ gruzu. Następnie rozebrano kilkanaście kamienic, w większości świeżo wyremontowanych, i wysiedlono łącznie około 4000. mieszkańców. Kolejnym etapem było badanie gruntu na bardzo znaczną głębokość, a następnie wykonanie wykopu, którego skala przekroczyła wszystko co Warszawa w swej historii widziała. Projektant architektury wieżowca, Lew Rudniew chciał, aby był on w stylu polskim, więc objechał różne miasta, m.in. Kraków, Chełmno, Zamość, w celu zgromadzenia potrzebnych informacji i zapoznania się z polską architekturą. Następnie wraz ze swoim zespołem stworzył pięć projektów.

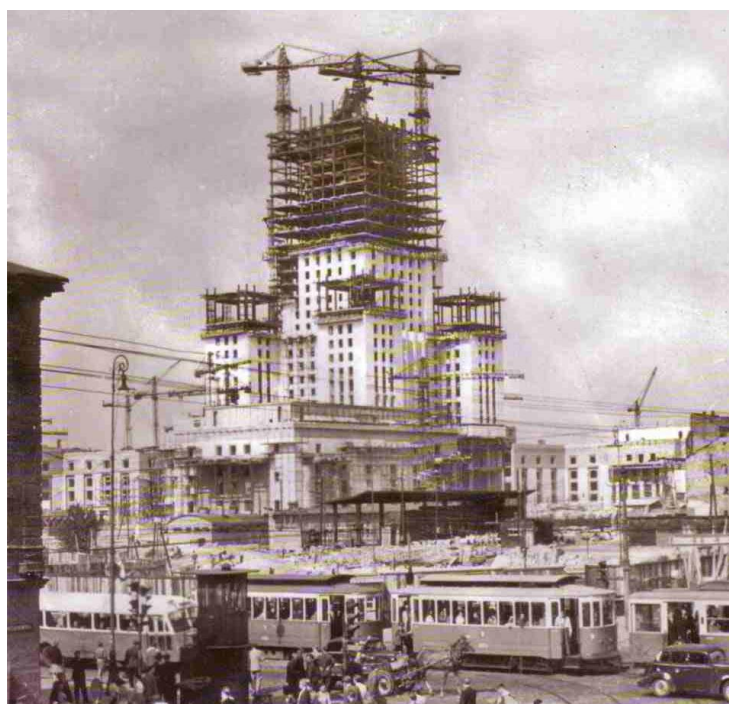
22. lipca 1952 roku rozpoczęto wylewanie płyty fundamentalnej, a w październiku montaż stalowego szkieletu części wieżowej – konstrukcji nowoczesnej i kosztownej, finalnie ważącej 25000 ton. Na budowie pracowało do 3500. radzieckich budowniczych. Prace obsługiwało 14 dźwigów.

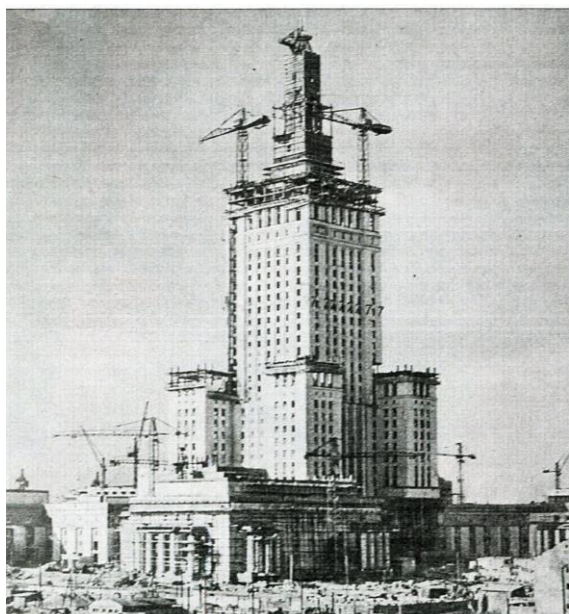
Migawki z placu budowy...

PKF – Rośnie Pałac J. Stalina

Ostatecznie prace zakończono **22. lipca roku 1955**, nadając olbrzymowi nazwę „Pałac Kultury i Nauki im. Józefa Stalina”. Integralną częścią projektu był plac Stalina, który miał otrzymać monumentalną obudowę. Nic z tego nie wyszło, a nazwę zmieniono na plac Defilad.

Wzniesiony jako dar narodu radzieckiego dla narodu polskiego. Oddany do użytku **22. lipca 1955 r.**, wybudowany w trzy lata według projektu radzieckiego architekta, inspirowany moskiewskimi budowlami.

Wielka sylwetka wyłoniła się ponad ruinami Warszawy. Architektonicznie jest mieszanką socrealizmu i polskiego historyzmu. Obecnie siedziba wielu firm oraz instytucji użyteczności publicznej, takich jak kina, teatry, księgarnia, kluby sportowe, wyższe uczelnie (m.in. Collegium Civitas), instytucje naukowe oraz władz Polskiej Akademii Nauk.

2. lutego 2007 r., PKiN został wpisany do rejestru zabytków decyzją p. o. Wojewódzkiego Konserwatora.

Obchody Święta 22. Lipca na tle nowej budowli

Klub „Stodoła” – dawna jadalnia budowniczych PKiN

Nie wszyscy pamiętają, ale swoje istnienie Stodoła zawdzięcza braciom radzieckim... Tak, tak. W pewnym sensie do powstania „Stodoły” przyczynił się sam Józef Stalin. To z jego inicjatywy narody radzieckie ofiarowały narodowi polskiemu Pałac Kultury i Nauki, a to właśnie w dawnej drewnianej stołówce, która służyła budowniczym PKiN za jadalnię zaczęto organizować wieczorki taneczno-kabaretowe, które dały początek „Stodole” – Centralnemu Klubowi Studentów Politechniki Warszawskiej.

- > „Stodoła” stoi sobie w samym centrum miasta, tuż przy Pałacu Kultury i Nauki. „Stodoła”, jak sama nazwa wskazuje, jest zwykłą drewnianą szopą o jednej ogromnej sali. Jest to przede wszystkim stołówka czynna do godziny 17, która wieczorami przekształca się trzy razy w tygodniu w salę balową, a trzy razy w kabaret. Nasi wschodni sąsiedzi zafundowali nam Pałac Kultury i Nauki, a to właśnie w dawnej drewnianej stołówce, w której jadali budowniczcy PKiN zaczęto organizować wieczorki taneczno-kabaretowe, które dały początek Stodole – Centralnemu Klubowi Studentów Politechniki Warszawskiej< – mówił na antenie w 1959 roku dziennikarz Polskiego Radia.

Oficjalne otwarcie nastąpiło 5. kwietnia 1956 roku w baraku przy ul. Emilii Plater. Przez wszystkie lata działalności Stodoły znalazły tu swoje miejsce wszystkie najważniejsze muzy: kabaret, film, teatr, taniec, literatura, muzyka, fotografia.

Zaczął się od potańcówek i wieczorków jazzowych oraz kabaretu. W każdy czwartek, sobotę i niedzielę do tańca grał jazzowy zespół Janusza Zabieglńskiego. A pierwszy program kabaretowy „W tym szaleństwie jest metoda” miał swoją premierę 22. maja 1957 r. Kierownictwo literackie nad spektaklem objął Jerzy Harasiewicz, wyreżyserował Jan Biczyski, a wystąpili w nim m.in. Jan Stanisławski i Henryk Sytner. Jazz i kabaret przez wiele lat stanowiły o obliczu klubu. Kolejne programy Kabaretu „Stodoła” zdobywały serca warszawskiej publiczności, która z wielkim aplauzem przyjmowała role: Krystyny Chimanienko, Andrzeja Krajewskiego, Kazimierza Pieńkowskiego, Sławy Przybylskiej, Jana Stanisławskiego. Piąta odsłona kabaretu – „Ubu Król – fantazja skandaliczna na tematy Alfreda Jarry” (1959 r.) odniosła oszałamiający sukces i zdobyła wiele nagród.

Przez wiele lat działalności Kabaret „Stodoła” firmowany był takimi nazwiskami, jak: Ewa Bem, Fryderyka Elkana, Marek Gołębiowski, Elżbieta Jodłowska, Krzysztof Knittel, Wojciech Mann, Krzysztof Materna, Czesław Niemen, Andrzej Rosiewicz, Magdalena Umer, Janusz Weiss, Marcin Wolski, Jan Wołek, Andrzej Wojciechowski.

Stodoła stała się mekką warszawskiego jazzu. Tu odbyły się trzy pierwsze edycje Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Jazzowej „Jazz Jamboree” (’58, ’59, ’60). W okresie przenosin na Trębacką funkcjonowało w Stodole sześć zespołów jazzowych: Dixieland Makers, Jazz Rockers, New Orleans Stompers, Swingtet Janusza Zabieglńskiego, Warsaw Swingtet i Trio Gwidona Widelskiego. W styczniu 1964 r., z inicjatywy ówczesnego prezesa klubu Jerzego Bojanowskiego powołany został Klub Jazzu Tradycyjnego, którego członkowie organizowali w Stodole „piątki jazzowe”. W drugiej połowie lat sześćdziesiątych odbywały się tu konkursy jazzu tradycyjnego Złota Tarka oraz festiwal Old Jazz Meeting.

Publiczność w Stodole (1957 r.)

– Styl „Stodoły” to przede wszystkim atmosfera jaka panuje na scenie i widowni. Na temat tej atmosfery krążyły początkowo bardzo różne i niepokojące plotki. Mówiono, że w tym klubie studentów Bóg wie co się wyprawia – mówił o początkach klubu dziennikarz Polskiego Radia.

Osiedle Przyjaźń

Zabudowa osiedla Przyjaźń latem

Zabudowa osiedla zimą

W roku 1951 włączono część osiedla Jelonki do Warszawy. W 1952 r. wzniesiono w nim barakowe osiedle „Przyjaźni Polsko-Radzieckiej” dla radzieckich budowniczych Pałacu Kultury i Nauki. Otaczał je drut kolczasty, a bramy strzegli wartownicy. Na terenie osiedla znajdowały się wszystkie niezbędne obiekty: kino, stołówka, klub, biblioteka, poczta, łaźnia i kotłownia. Wzniesiono domy dwóch rodzajów: baraki dla robotników i domki jednorodzinne dla kadry. Baraki na osiedlu zostały zbudowane z materiałów z rozbiórki obozu jenieckiego Stalag I B „Hohenstein” koło Olsztyna.

Część domków sprowadzono z Finlandii. Pierwszą dostawę domków z Finlandii sprowadzono rok po zakończeniu wojny. Polska zawarła kontrakt: domki za nasz węgiel. Pomysłodawcą transakcji związanej z Finami był Jan Mitreğa, minister górnictwa i energetyki. Dlatego domki fińskie znajdują się głównie na Śląsku, ale nie tylko – postawiono je także w stolicy dla budowniczych PKiN.

Budowa domów dla budowniczych PKiN – Osiedle Przyjaźń

Po ukończeniu budowy Pałacu Kultury w 1955 roku, Osiedle zostało przekazane warszawskim uczelniom na akademiki.

Osiedle to ewenement zarówno w skali Warszawy jak i całego kraju. Drugiego takiego osiedla akademickiego nie ma w Polsce. Wyróżnia się ono pod wieloma względami. I dlatego, że jest międzyuczelniane, że mieszkają tu zarówno studenci jak i pracownicy naukowcy z rodzinami, że ma bogate zaplecze socjalne: własny klub, sklepy, bibliotekę, punkty usługowe, a także własny stadion.

Stadion Dziesięciolecia Manifestu Lipcowego

Stadion Dziesięciolecia Manifestu Lipcowego, istniejący w latach 1955-2008. Był obiektem z pełnowymiarowym boiskiem do piłki nożnej oraz 8. torową bieżnią lekkoatletyczną o długości 400 metrów. Posiadał odkryte trybuny z drewnianymi ławkami mieszczącymi 71000 osób, choć w czasach największych imprez masowych zasiadało na nich prawie 100000 widzów. Wstępna koncepcja budowy obiektu sportowego w Warszawie pojawiła się na początku lat 50. XX wieku. W 1953 r. Stowarzyszenie Architektów Polskich zorganizowało konkurs architektoniczny na stadion olimpijski dla stolicy. Wygrał go zespół architektów: Jerzy Hryniewiecki, Zbigniew Ihnatowicz i Jerzy Sołtan. W czerwcu 1954 r. podjęto decyzję o powierzeniu Warszawie organizacji V Światowego Festiwalu Młodzieży i Studentów w 1955 r., co znacznie przyspieszyło prace (Stadion X-lecia miał stać się bowiem główną areną imprezy).

Roboty budowlane rozpoczęły się w sierpniu 1954 r., lecz na zmiany w projekcie w nurcie Socrealizmu, nie zgadzali się Jerzy Sołtan i Zbigniew Ihnatowicz, którzy na znak protestu odeszli z zespołu. Ich projekt został ostatecznie wykorzystany w projekcie budowlanym przez nowy zespół Jerzego Hryniewieckiego, który zatrudnił Marka Leykama i Czesława Rajewskiego. Do usypania korony obiektu wraz z wałem pod przyszłe trybuny użyto gruzów zabudowy Warszawy, zniszczonej podczas kampanii wrześniowej podczas II Wojny Światowej, a następnie w Powstaniu Warszawskim oraz po jego stłumieniu. Jerzy Hryniewiecki w latach 50. podczas podróży do *Zakazanego Miasta* w Chinach – Pekinu, zwrócił uwagę na elementy architektoniczne, które zainspirowały go do użycia podobnych w projekcie Stadionu, takich jak otaczające schody *plaszczce kamienne* prowadzące na koronę stadionu. W 1967-68 architekt Günter Behnisch przyjechał do Warszawy, by zobaczyć jak zostały usypane masy ziemne, dlatego też w jego projekcie Stadionu Olimpijskiego w Monachium przygotowanego na Letnie Igrzyska Olimpijskie 1972 r., trybuny głównego stadionu olimpijskiego również zostały wykonane za pomocą tej techniki. Jednak konstrukcja Stadionu Dziesięciolecia oparta na wałach ziemnych, czyniła go przestarzałym już w czasie budowy w przeciwieństwie do wcześniejszych nowatorskich konstrukcji takich jak Stadion Olimpijski w Berlinie.

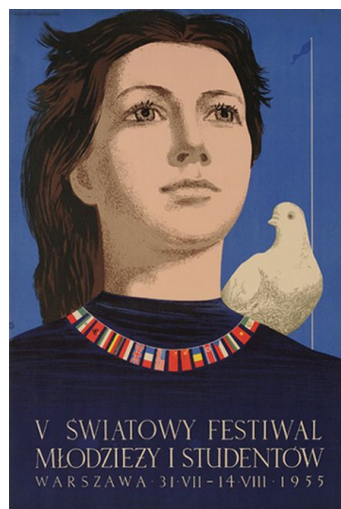
Po zaledwie 11. miesiącach budowy – rekord światowy, jeśli chodzi o obiekt tej wielkości, nastąpiło oficjalnie otwarcie Stadionu Dziesięciolecia w dniu najważniejszego święta narodowego Polski Ludowej – **22. lipca 1955 r.** Tuż po – zorganizowanej z wielką pompą – uroczystej gali w stylu ludowym rozegrano inaugurujące obiekt zawody sportowe, których głównym punktem był towarzyski mecz piłkarski pomiędzy reprezentacjami miast: Warszawy i Stalinogrodu, zakończony rezultatem 1:2 dla gości. Stadion został reprezentacyjnym stadionem stolicy, przejął tę rolę od Stadionu Wojska Polskiego. Do końca epoki PRL odbywały się na nim najważniejsze imprezy sportowe w kraju, m.in. spotkania międzypaństwowe piłkarskiej reprezentacji Polski, finały piłkarskiego Pucharu Polski, Derby Warszawy, memoriały Janusza Kusocińskiego, lekkoatletyczne mecze międzypaństwowe czy finisze Wyścigu Pokoju. Stadion X-lecia był także wykorzystywany do celów kulturalnych i propagandowych. Organizowano tu koncerty, masówki, dożynki i uroczyste obchody ważnych dla władz socjalistycznej Polski rocznic.

Stadion zainaugurował działalność podczas Światowego Festiwalu Młodzieży i Studentów w dniach od 31. lipca do 15. sierpnia 1955 r. Tu miały miejsce uroczystości otwarcia i zamknięcia. Na otwarciu, poza stutysięczną widownią młodzieży z całego świata, uczestniczyła czynnie młodzież polska, rekrutująca się ze studentów uczelni wychowania fizycznego, uczniów szkół średnich.

V Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów

Logo festiwalu

V Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów

V Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów odbył się w Warszawie w dniach od **31. lipca do 15. sierpnia** 1955 roku. Odbywał się w atmosferze zbliżającej się odwilży gomułkowskiej. Poprzednio, I Festiwal odbył się w roku 1947 w Pradze, II Festiwal w roku 1949 w Budapeszcie, w III Festiwal w roku 1951 w Berlinie, IV Festiwal w roku 1953 w Bukareszcie. Festiwal miał stać się dowodem wyższości komunizmu nad kapitalizmem. Do Warszawy przyjechały tysiące młodych gości z całego świata, w tym z krajów kapitalistycznych i krajów Trzeciego Świata. Dla nich była to okazja zapoznania się z życiem za „żelazną kurtyną”, dla warszawiaków okazja spotkania się z ludźmi z krajów niedostępnych dla obywateli PRL.

Dla starannie wyselekcjonowanych delegacji z ZSRR i krajów demokracji ludowych festiwal stanowił dowód, że można bawić się w sposób daleki od urzędowego rytuału. Dla warszawiaków i wycieczkowiczów z całej Polski atrakcją stanowiły różnokolorowe stroje egzotycznych gości i ich swobodny styl życia. Festiwal przyczynił się w znacznym stopniu do wydarzeń października 1956 roku.

Formalnie organizatorami festiwalu były Związek Młodzieży Polskiej i Światowa Federacja Młodzieży Demokratycznej. Władze obawiały się, że „ośrodki wywiadowcze państw kapitalistycznych, wrogie podziemie i różne elementy reakcyjne w kraju będą usiłowały przeciwdziałać tej wielkiej i patriotycznej manifestacji i wykorzystać możliwość przyjazdu i kontaktu dla celów szpiegowskich”, ale ze względu na liczebność gości zagranicznych, wydarzenia wymykały się spod kontroli władz. Według oficjalnych informacji atrakcją Festiwalu był świeżo oddany do użytku Pałac Kultury i Nauki imienia Józefa Stalina oraz Stadion Dziesięciolecia. Całe miasto było udekorowane, na ścianach szczytowych zrujnowanych domów powstały kolorowe kompozycje malarskie, rozwieszono transparenty z różnorodnymi hasłami. Odbывały się wystawy sztuki współczesnej, dalekiej od do niedawna obowiązującego socrealizmu

Rok 1956

Plan likwidacji potencjalnych zagrożeń obchodów święta 22 lipca w województwie warszawskim (1956 r.)

Wydarzenia Czerwca 1956 r. w Poznaniu odbiły się szerokim echem w całej Polsce. W różnych miejscach kraju pojawiały się napisy i ulotki o treściach antypaństwowych, antysocjalistycznych, skierowanych przeciwko resortowi bezpieczeństwa. Rozpowszechniano różnego rodzaju plotki dotyczące tak samego przebiegu wydarzeń z 28. czerwca jak i zapowiedzi o mających dopiero nastąpić wystąpieniach. Jednym z często wymienianych terminów ogólnonarodowego protestu miało być oficjalne święto 22. lipca. Władze partyjne, a przede wszystkim bezpieczeństwa publicznego, traktowały owe pogłoski bardzo poważnie, opracowując już na początku lipca szczegółowe plany operacyjne likwidacji potencjalnych zagrożeń. Poniższy dokument stanowi część dokumentacji: „*Planu działania na wypadek prowokacyjnych wystąpień na terenie miasta stołecznego Warszawa*”, opracowany przez powołaną specjalnie w tym celu tzw. grupę koordynującą.

Warszawa, dnia 4 lipca 1956 r.

PLAN

Zabezpieczenia terenu województwa warszawskiego w związku z zarządzeniem AC-R-144/56 z dnia 3.VII.56 r. Przewodniczącego Komitetu do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego

Dla kierowania i koordynowania całością akcji zabezpieczeniowej grupy koordynująca w składzie:

Przewodniczący – Kierownik Wojewódzkiego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego – Nowakowski mjr

Członkowie – Komendant Wojewódzki MO – Aftyka mjr, Dowódca Brygady KBW Pliskin ppłk

Planuje:

Utrzymać stan pogotowia w jednostkach Bezpieczeństwa Publicznego, MO i KBW zgodnie z planem z dnia 28.VI.br. oraz wzmocnione dyżury w składzie: 1 Naczelnik Wydziału i 10 pracowników operacyjnych w Komendzie Wojewódzkiej MO, 1 Naczelnik Wydziału /lub z-ca/ i 5 oficerów operacyjnych w Wojewódzkim Urzędzie do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego w Warszawie.

Utworzyć w Komendzie Wojewódzkiej MO grupę operacyjno-dochodzeniową w składzie: technik dochodzeniowy, pracownik operacyjny i oficer dochodzeniowy, która w każdym wypadku zaistnienia poważniejszego przestępstwa kryminalnego uda się na miejsce przestępstwa celem ustalenia sprawców.

Utworzyć grupę manewrową w KW MO w składzie 1 + 20 funkcjonariuszy MO, która pozostanie w rezerwie i będzie wykorzystana tylko w wypadku zaistnienia zorganizowanych wrogich wystąpień. Grupę tę wyposażać w 1 RKM, karabiny – automaty, świece dymne i petardy. Do dyspozycji te grupy przydzielić jeden samochód osobowy i jeden ciężarowy.

Grupy manewrowe utworzone w Brygadzie KBW pozostają w koszarach w Górze Kalwarii i w razie potrzeby zostaną skierowane na miejsce zajść. Łączność z Dowództwem KBW będzie utrzymana za pomocą radiostacji. Wyposażenie grup manewrowych KBW zgodnie z planem opracowanym przez dowództwo brygady.

Obronę budynków Wojewódzkiego Urzędu i Komendy Wojewódzkiej MO zabezpieczyć własnymi siłami zgodnie z planami opracowanymi przez Komendantów Ochrony. Budynki Komitetu Wojewódzkiego PZPR i Wojewódzkiej Rady Narodowej znajdujące się na terenie miasta Warszawy zabezpieczy patrolami milicyjnymi Komenda MO miasta stołecznego Warszawy, a w razie potrzeby oddziały KBW.

Wzmocnić jednostki terenowe szczególnie zagrożone – przez pozostawienie oddelegowanych w dniu 28.VI. br. odpowiedzialnych pracowników z Wojewódzkiego Urzędu i Komendy Wojewódzkiej, którzy wspólnie z kierownikami jednostek opracują plany i zorganizują zabezpieczenie podległego im terenu, a mianowicie:

- w Pruszkowie 1 funkcjonariusz KW MO i 4 funkcjonariuszy Wojewódzkiego Urzędu,
- w Żyrardowie 1 funkcjonariusz KW MO i 2 funkcjonariuszy Wojewódzkiego Urzędu,
- w Siedlcach 1 funkcjonariusz KW MO i 2 funkcjonariuszy Wojewódzkiego Urzędu,
- w Płocku 1 funkcjonariusz KW MO i 1 funkcjonariusz Wojewódzkiego Urzędu,
- w Mińsku Mazowieckim 1 funkcjonariusz KW MO i 1 funkcjonariusz Wojewódzkiego Urzędu,
- w Sochaczewie 1 funkcjonariusz KW MO i 1 funkcjonariusz Wojewódzkiego Urzędu,
- w Grodzisku 1 funkcjonariusz KW MO i 1 funkcjonariusz Wojewódzkiego Urzędu,
- w Wołominie 1 funkcjonariusz KW MO i 1 funkcjonariusz Wojewódzkiego Urzędu,

W pozostałych jednostkach, za wyjątkiem Łosic, Żuromina, Wyszkowa, Przasnysza, Makowa i Ryk po jednym funkcjonariuszu Wojewódzkiego Urzędu.

Wprowadzić wzmocnione dyżury w KP MO i KM MO i w tych Powiatowych Urzędach, w których dotychczas były całonocne dyżury, przez wyznaczenie dodatkowo po jednym oficerze operacyjno-dochodzeniowym w MO i jednym oficerze operacyjnym w Powiatowym Urzędzie. Wprowadzić dyżury 2-osobowe w tych Powiatowych Urzędach i Delegaturach, gdzie dotychczas nie było dyżurów z tym, że należy zorganizować spanie dla dyżurnych, by mogli po dyżurze normalnie pracować.

W KP MO, KM MO, Komisariatach i Posterunkach wprowadzić służbę na 2 zmiany, co umożliwi wzmocnienie służby prewencyjnej /patrole, obchody/ i zwiększy możliwości obrony gmachów.

Opracować plany obrony budynków Powiatowych Urzędów, KP MO, KP PZPR i PRN, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia dokumentów, magazynów broni i amunicji. /Wykonują Kierownicy Powiatowych Urzędów (Delegatur) i Komendanci Powiatowi MO/. W planach tych uwzględnić agenturalne i fizyczne zabezpieczenie działów produkcji zbrojeniowej na tych terenach, gdzie istnieją tego rodzaju zakłady.

Wzmocnić pracę operacyjną przez jednostki operacyjne UB i MO, zapewniając sobie stały dopływ informacji o nastrojach ludności na podległym terenie. W tym celu należy:

1. uczestliwić spotkania z posiadaną siecią agenturalną,
2. poddać agenturalnej obserwacji środowiska byłych członków band i organizacji reakcyjnego podziemia, zwolnionych z więzień oraz środowisk przestępców kryminalnych,
3. podjąć na kontakt agenturę wyeliminowaną z powodu braku możliwości, o ile w obecnej sytuacji może ona dostarczyć nam informacji o nastrojach,
4. wykorzystać kontakty oficjalne i poufne /MO/ celem uzyskania informacji z interesujących nas środowisk,
5. szczególną uwagę zwrócić na dopływ informacji z terenu ważniejszych zakładów przemysłowych, jak np. ZM Ursus, ZMP Błonie, Elektrownia Pruszków, ZNTK Pruszków, 1 Maja, Kabel Ożarów, Milanowskie Zakłady Jedwabiu Naturalnego, K-8, ZPG Piastów, Boryszew, Chodaków, FUD w Mińsku Mazowieckim, FM Żniwnych w Płocku, Zakłady Żyrardowskie, Radiostacje, zakłady i węzły kolejowe i inne,
6. przez BDO uzyskać personalia studentów poznańskich mających przybyć na nasz teren na praktykę wakacyjną i zabezpieczyć sobie dopływ informacji...

22. lipca 1956 r.

Defilada lipcowa

22. lipca 1959 r.

Defilada z okazji XV-lecia PRL.

Na trybunie: Nikita Chruszczow, Władysław Gomułka.

Nikita Chruszczow, Władysław Gomułka, Marian Spychalski.

Przemarsz sportowców

Lipiec 1964 r. – NIKE

„Wbiliśmy w ziemię palik wyznaczający oś pomnika, ja zaś pojechałem do pracowni, wyszukiwałem przedwojenne plany placu Teatralnego i sprawdziłem... palik był usytuowany prawie idealnie w środku dawnego ratusza...”. Tak wspominał kluczowy moment lokalizacji pomnika Warszawskiej Nike, architekt Zygmunt Stępiński. Ratusza, czyli pałacu Jabłonowskich, przecież nie było. Ani śladu. Był za to rozległy plac na osi fasady gmachu Opery z jednej strony, ograniczony pałacem Blanka, z drugiej zaś punktowany trzema wysokimi budynkami mieszkalnymi o „gomułkowych” fasadach. Rzeźba była już gotowa. Społeczny Komitet jej budowy, 14. lutego 1964 r. po raz ostatni wizytował pracownię. W Komitecie znaleźli się m. in. Marta Dąbrowska, Xawery Dunikowski, Henryk Korotyński, Stanisław Jankowski.

W końcu grudnia 1959 r., w Zachęcie ogłoszono rozstrzygnięcie konkursu. Pierwszą nagrodę zdobył ze swoim rodzinnym zespołem Marian Konieczny. Rozpoczęła się krytyka – o detale... Nagrodzona Nike nie miała draperii. Była nagą dziewczyną z mieczem. Bohatersko dźwigała się unosząc ciężki miecz, umieszczona na niskim cokole. Napis na nim: „Bohaterom Warszawy 1939-1945”. Nagrodzony autor musiał zmierzyć się z rzeczywistością. Po perturbacjach zgodzono się na nagrodzony projekt, ale z warunkami: zmiana cokołu, dodanie draperii, zmiana proporcji miecza... i tak projekt odlano w brązie...

7. lipca podzieloną na dwie połowy Nike przywieziono z odlewni w Gliwicach do Warszawy. Zespawano i następnego dnia rozpoczęto montaż.

Nike miała twarz kobiety z otwartymi ustami w bezgłośnym krzyku, z rozwianymi włosami. Przyciągała niekępowana przedziwna forma jej ciała, naprężonego aż po palce stóp. Unosiła się w geście zwycięstwa. Wyciągnięta lewa ręka z dramatycznie rozwartymi palcami i prawa – bez wysiłku unosząca wielki miecz – wznosi go kobieta niezłomna. Pomnik odsłonięto 20. lipca.

22. lipca 1966 r.

Władysław Gomułka na trybunie na placu Defilad

Samobieżne działo przeciwlotnicze ZSU-57-

*Uroczysta defilada wojskowa .
Propaganda nazwała to defiladą tysiąclecia.*

22. lipca 1969 r. Defilada z okazji XXV-lecia PRL

Demonstracja młodzieży

Żagłówka, na niej slogan „Partii chwała”

... idą sportowcy...

...sportowcy niosący replikę posągu Nike

Warszawa 22.07.1969 r. Stadion X-lecia. Pokazy sportowe z okazji rocznicy 25-lecia PRL,

22. lipca 1974 r.

Defilada wojskowa w Warszawie. Na zdjęciu Minister Obrony Narodowej Wojciech Jaruzelski

Trasa Łazienkowska

Trasa Łazienkowska

– trasa szybkiego ruchu łącząca centrum Warszawy z prawobrzeżną częścią miasta. Zbudowano ją w latach 1971–1974. Pierwsze plany budowy szerokiej ulicy w miejscu dzisiejszej Trasy Łazienkowskiej powstały pod koniec XX-lecia międzywojennego. Planowano wtedy aleję Marszałka Piłsudskiego łączącą al. Żwirki i Wigury z okolicami placu Na Rozdrożu, a w dalszej perspektywie z Wisłą.

Na terenie Ochoty aleja Marszałka Piłsudskiego miała biec kilkadziesiąt metrów na południe od ul. Wawelskiej (obecnie fragmentu Trasy Łazienkowskiej). W 1968 r. rozpoczęto prace nad budową nowej trasy i mostu przez Wisłę. Po pół roku prace wstrzymano. W 1971 r. ekipa Edwarda Gierka zdecydowała o budowie trasy. Po trzech latach budowy, **22. lipca 1974 r.**, oddano do użytku most. Autorami projektu trasy byli Józef Lemański, Krzysztof Łubieński i Wiesław Rososiński.

Podczas obchodów jubileuszu XXX-lecia Polski Ludowej odbyła się defilada wojskowa. Czołgi przejeżdżają ulicą Marszałkowską.

22. lipca 1984 r.

Uroczyste obchody XL-lecia PRL.

Widowisko: Nasz Kraj Ojczyzna-Polska na Stadionie Dziesięciolecia

Pokazy sprawności milicji

22. lipca 1989 r.

*Ostatnie obchody Święta Odrodzenia Polski
Uroczysta zmiana warty przy Grobie Nieznanego Żołnierza*

*...i Prezydent PRL Wojciech
Jaruzelski przyjmuje defiladę z okazji święta Odrodzenia Polski. Na trybunie m.in. były premier
Mieczysław Rakowski oraz solidarnościowy Marszałek Senatu Andrzej Stelmachowski.*

Święto to było dniem wolnym od pracy. Zostało zniesione ustawą Sejmu Kontraktowego z 6. kwietnia 1990 r. – równocześnie przywrócono Święto Narodowe Trzeciego Maja.

Solidarność PW – Pismo OZ NSZZ „S” w PW wydawane przez Komisję Zakładową
e-mail: nszz@ca.pw.edu.pl; adres internetowy: www.solidarnosc.pw.edu.pl
tel. 22 234 7872; tel./fax 22 234 53 43